

**ПРОДУКТИВНІ І ЗАБІЙНІ ЯКОСТІ БУГАЙЦІВ
ПОРОДИ САНТА-ГЕРТРУДА В УМОВАХ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ**

***В. С. Козир**, доктор сільськогосподарських наук*

Інститут сільського господарства степової зони НААН України

***Н. П. Тюпіна**, кандидат сільськогосподарських наук*

Дніпропетровський державний аграрний університет

Дослідженнями доведена можливість вирощування бугайців породи Санта-Гертруда на м'ясо у степовій зоні України до 30-місячного віку при високій рентабельності.

***Ключові слова:** порода, продуктивність худоби, якість м'яса, мінералізація кісток, категорія шкір.*

Обсяги виробництва яловичини в Україні не забезпечують повною мірою потреби населення в цьому важливому продукті харчування. Тому держава і агроформування вживають заходів з метою вирішення даної проблеми за рахунок створення м'ясного скотарства на основі використання сучасних селекційних прийомів із залученням вітчизняних і зарубіжних порід великої рогатої худоби. Вагомі результати вже одержано: виведено українську м'ясну, волинську, знаменівську, асканійську породи та декілька м'ясних типів. Але пошук триває – імпортуються тварини і сперма бугаїв класичних м'ясних порід для відтворного схрещування з адаптованими місцевими породами.

Певний інтерес у цій роботі представляє порода Санта-Гертруда, яка була створена у першій половині минулого століття у штаті Техас (США) шляхом розведення «в собі» помісей зебу×шортгорн. Вона добре пристосована до спекотного клімату і природних пасовищ з грубою рослинністю. Характерна особливість цієї породи – червона масть, комолість, довгий тулуб, середня за висотою, крижі вище холки, випукла вперед грудина, бугор на холці (від зебу), велика шкіряна складка припуціонального мішка в бугаїв та на пуповині у телиць, добрі м'ясні форми (від шортгорнів).

Значний масив тварин цієї породи є у Казахстані і Ростовській області Російської Федерації. Їх м'ясні якості досліджували З. К. Вердієв, А. Є. Єлеманов, П. М. Позняков, У. Н. Насиров та ін. В Україні дану породу вивчали: М. А. Кравченко, О. Ю. Макеєв, П. Н. Буйна, Ю. С. Мусієнко, І. С. Журавок. Були спроби схрещування з червоною степовою породою – одержано непогані результати.

З метою подальшого виявлення біологічних особливостей і господарсько-корисних ознак в умовах степової зони України в ДПДГ «Поливанівка» (Дніпропетровська область Магдалинівський район) з Казахстану були завезені бугайці породи Санта-Гертруда. Їх акліматизація пройшла добре. Всі біохімічні показники крові і клінічні параметри організму були в нормі. Дослідження росту, розвитку і забійних показників проводили в 2005–2010 рр. в умовах безприв'язного утримання тварин на господарських раціонах з традиційних кормів: солома озимої пшениці, сіно сіяних багаторічних трав, силос з кукурудзи, зелені корми (озиме жито та пшениця, кукурудза, люцерна), комбікорм. Рівень поїдання кормів – 95–98%.

Впродовж періоду вирощування вивчалися статі тіла бугайців (табл. 1).

Вже у річному віці бугайці мали добре розвинуті груди, а в подальшому інтенсивно розвивалась задня частина тулуба, жива маса 1 голови становила в середньому майже 300 кг, у 18 місяців – понад 400, у 24 місяці – 500, а в 30 місяців – більше 620 кг. За рік після відбивки бугайці прибавили 250 кг, а за рік після 18-місячного віку – 200 кг. Але, якщо врахувати, що для одержання приросту в першій період життя спочатку необхідно отримати те-ля і цьому передують певні витрати часу та витрати на відтворення, до того ж структура раціону годівлі складна і дорога, потрібні більш комфортні умови і великий ризик його загибелі, то після 18-місячного віку набагато простіше і дешевше на вже наявному бугайцеві одержати приріст, а недобір 50 кг живої маси (250 кг – 200 кг = 50 кг)

МДж.

Аналіз хімічного складу середньої проби м'яса показав, що з віком частка вологи і білка в туші зменшується, а жиру – збільшується.

Крім якісної яловичини, тварини породи Санта-Гертруда дають і якісну шкіряну сиро-вину. Вже у річному віці шкіри бугайців були віднесені до категорії важких (більше 25 кг), а в 30-місячному віці їхня маса дорівнювала $67,4 \pm 2,97$ кг. За довжиною ($220,9 \pm 0,7$ см), шириною ($211,9 \pm 0,29$ см) та загальною площею ($464,5 \pm 5,72$ дм²) вони крупні і вихід їх становив 10–11%.

Таким чином, на підставі проведених досліджень щодо продуктивних і забійних якостей бугайців породи Санта-Гертруда в умовах степової зони України можна зробити такі висновки.

У зв'язку з тим, що у тварин продовжують рости внутрішні органи, м'язова та кісткова тканини, а кулінарні та органолептичні якості м'яса мають добру оцінку до 30-місячного віку, бажано вирощувати бугайців до 2,5 років.

Підтвердженням цього є і економічна ефективність: собівартість приросту живої маси бугайця з 12- до 30-місячного віку дійсно збільшується у 1,5 раза, але виручка від його реалізації зростає у 2 рази, внаслідок чого галузь зі збиткової стає рентабельною.

Рекогносцировочні дослідження науковців свідчать про можливість використання породи Санта-Гертруда у відтворювальному та промисловому схрещуванні з вітчизняними червоними молочними породами.

Отже, худобу цієї породи доцільно розводити у степовій зоні України, що буде сприяти збільшенню виробництва високоякісної яловичини і кращому забезпеченню населення цим продуктом харчування.

Бібліографічний список

1. Буйна П. Н. Промислове схрещування в скотарстві // Буйна П. Н., Мокеєв О. Ю. – К.: Уро-жай, 1966. – 215 с.
2. Вердиев З. К. Зебуводство // З. К. Вердиев. – М.: Колос, 1968. – 181 с.
3. Гарригус У. П. Животноводство США // У. П. Гарригус. – М.: Изд-во иностранной л-ри, 1957. – 272 с.
4. Государственная племенная книга крупного рогатого скота породы Санта-Гертруда. – Алма-Ата: Канар, 1974. – 216 с.
5. Государственная племенная книга крупного рогатого скота шортгорнской породы. – М., 1974. – 197 с.
6. Елеманов А. Е. Акклиматизация скота Санта-Гертруда в Казахстане / А. Е. Елеманов, П. М. Поздняков // Животноводство. – 1962. – № 2. – С. 18.
7. Журавок И. С. Гибридизация красного степного скота с зебу в Аскания Нова / И. С. Журавок. – М.: Сельхозгиз, 1960. – 86 с.
8. Кравченко Н. А. Породы мясного скота / Кравченко Н. А. – К.: Виш. шк., 1979. – 298 с.
9. Мацкевич В. В. Ценная мясная порода крупного рогатого скота Санта-Гертруда / В. В. Мацкевич // Животноводство. – 1957. – № 3 – С. 22–23.
10. Мокеєв А. Е. Скот породи Санта-Гертруда в Аскания Нова / А. Е. Мокеєв, П. Н. Буйная // Молочное и мясное скотоводство. – 1962. – № 2. – С. 14–16.
11. Насыров У. Н. Мясное скотоводство и разведение скота Санта-Гертруда в Узбекистане / У. Н. Насыров // Животноводство. – 1973. – № 9. – С. 21–22.